

עלון שבועי

נחלת שדה

חידושי תורה בדרך הדרוש והאגדה על פרשת השבוע
מאת מחבר סדרת הספרים "נחלת שדה" על התורה והמועדים

ערש"ק חנוכה תשע"ב

לתגובות/הערות/דרשות והרצאות ניתן לפנות לטלפון – 050-4145482,
או למייל chagitben@neto.net.il וכן בת.ד. 41072 ירושלים.

הנושא: נרות חנוכה להסיר קליפת עוג וסיחון

את רעתו, כי רק אם יתרחק ממנו מיד עלולים
לפגוע בו לרעה.

אלא שפעם אחת קרה שהתרחק הבן קצת מאביו,
ומיד תפסו אותו האובים ולקחו אותו עמם למדינה
רחוקה ושם עשו לו כטוב בעיניהם, עינו וייסרו
אותו כדי שלא יוכל לשוב עוד לאביו המלך. והיה
בן המלך כותב אגרות תחנונים לאביו ומודיע לו
את צערו, אבל הליסטים היו לוקחים את האגרות
ומצניעים אותם לבל יגעו לידי אביו המלך.

והנה ביום מן הימים נתגלה לבס המלך, כי בכל
שנה ושנה בא המלך לבקר במדינה בו הוא נמצא,
לראות ולבקש את שלום העם שבשדות, ועובר הוא
סמוך ממש לבית האסורים, תיכנן הבן שביום זה
יצעק צעקה גדולה אל אביו שיבוא ויצילו.

אך הליסטים שידעו גם כן על כך, שמו מחיצה של
ברזל על החלון, כדי שהבן לא ירגיש כלל שאביו
עובר לידו, וגם אם ירגיש אבל המלך לא יכול
לשמוע את צעקותיו.

עד כאן המשל המובא בערבי נחל בענין ימי ראש
השנה. והנמשל, שבזמן שבית המקדש היה קיים
והיו כהנים בעבודתם ולוויים בשירים ובזמרים והיה
לנו מזבח כפרה, הנהגת כל העולמות היתה נעשית
על ידי עם ישראל, ונביאי ה' היו מנהלים את כל
העולם, כמאמר הנביא (עמוס ג, ז): "כי לא יעשה
ה' אלהים דבר כי אם גילה סודו אל עבדיו
הנביאים".

ומהאי טעמא קטרגו המלאכים נגד בריאת האדם
וסירבו לבריאתו, מחמת שלא יכלו לקבל זאת
שיציר הבריאה האדם יהיה מעליהם.

אולם כשחטאו עם ישראל וגלו מארצם, קבלו שרי
אום ושמעאל לשלוט על העולם, ולפיכך חוששים

נמצאים אנו בימים קדושים ונעלים עד מאוד,
והספרים הקדושים מלאים בגודל מעלת ימים אלה
וגודל ההשפעות המושפעות מהדלקת נרות חנוכה.
וגילו לנו רבותינו ז"ל, שגר חנוכה מסוגל לרומם
ולהגביה כל איש יהודי, שלא יתיאש ח"ו ויאמר
אבדה תקוותי ואין לי חלק באלוקי ישראל ח"ו. לא
כן הוא, אלא "פתילות ושמנים שאין מדליקים בהם
בשבת – מדליקים בהם בחנוכה" (שבת כב:), היינו
שבחנוכה נדלק ומתעורר אש קודש שלהבתיה אף
בפתילות ושמנים – בגופים ובנשמות של היהודים
ש"אין מדליקים" בהם בשבת, שאין להם קשר רח"ל
עם קדושת שבת (והרחבנו בזה בספרנו נחלת שדה על
פרשת ויצא סוף אות ט"ז).

וצריך להבין מהי סגולת ומעלת ימים אלו וכיצד
זוכים לכך.

נפתח במשל שהובא בספה"ק ערבי נחל (פרשת
אמור בדרוש לראש השנה), למלך גדול ונורא שמלך
על כל העולם כולו, והיו לו משרתים לאלפים
ולרבבות העושים כל רצונו, וכדרך כל ממלכה היה
לו שרים ומושלים שתפקידם היה להוציא ולהביא
אל המלך את כל צרכי הממלכה. והיה לו למלך בן
אשר היה חביב אצלו כבבת עינו, וכל מעייניו רק
בו, ומחמת אהבתו רוממו מעל כל השרים, ועל
כולם להשתחוות ולכרוע לפניו, ולשמוע בקול דברו
ולעשות ככל היוצא מפיו.

מחמת כן היה לבן שונאים רבים אשר רצו לפגוע
בו לרעה, אבל מחמת פחדם מהמלך לא נגעו בו
לרעה.

והמלך שידע על כך, ציוה על בנו שתמיד יהיה לידו
ולא יתרחק ממנו, כי חושש הוא מאנשים המחפשים

הם שמא יעשו עם ישראל תשובה אמיתית ושוב יחזרו למעמד הרם כמקודם, על כן הכניסו את עם ישראל לבית הסוהר – מקום טומאה, ובנו חומה גבוהה מסביב למען לא יוכלו לצאת. וכל זאת כי יודעים כאשר ממשמש ובא חודשי אלול ותשרי שהמה ימי רצון, והמלך בשדה (כמבואר בליקוטי תורה לבעל התניא פרשת ראה דף לב:) שהקב"ה יורד ומצפה לתשובת עמו ישראל, ומקבל את תשובתם ומכפר להם על מעשיהם הרעים. ומכיון שאין הסטרא אחרא חפצה בכל זאת, לכן בנו חומה – תאוות העולם הזה, שהאדם נגרר אחריהם ומעביר את ימי אלול ותשרי ללא חשבון נפש וללא חזרה בתשובה, וכלל לא שם לב כי אביו המלך נמצא ליד בית הסוהר, ורק אם יצעק אליו מיד יענה לו ויוציאו משאול תחתית.

ועל כך זועק הנביא ישעיה (ו', י'): "השמן לב העם הזה ואזניו הכבד ועיניו השע פן יראה בעיניו ובאזניו ישמע".

נוסף על כך, כי אותה מחיצה גורמת, כי גם כאשר מתעורר היהודי לעשיית תשובה, ורוצה לזעוק לבורא עולם, אין תפילתו נשמעת. וכדברי הגמרא בברכות (לב:): מיום שחרב בית המקדש ננעלו שערי תפילה ... מיום שחרב בית המקדש נפסקה חומת ברזל בין ישראל לאביהם שבשמים.

שונה הדבר בחג החנוכה, שמגלה לנו הרה"ק רבי חיים מצאנז ז"ע, שבגודל קדושת ימים אלו, בהם מדליקים את נרות החנוכה ברשות הרבים – מקום החיצונים, לעת ערב – זמן שליטת החיצונים, במקום נמוך למטה מעשרה טפחים. כי בימים אלו זהו בחינת "מלך בבית האסורים". היינו, שהמלך בכבודו ובעצמו נכנס לבית האסורים להוציא את בנו האהוב.

וכיצד אותה מחיצה שהקימה הסטרא אחרא נופלת בימי החנוכה ויכול המלך להיכנס אל בית האסורים?

כתב בספה"ק בני יששכר (מאמרי חודש אלול מאמר א' אות ט') וז"ל: וטעם מצות מזוזה לישראל היא לשמירה בפתחיהם לבל תוכל שום קליפה לבוא אל בתיהם פנימה, והנה כתב המגלה עמוקות סיחון ע"ג בגימטריא יג"ר, מנין השמות הנכתבים על המזוזה לשמירה דהיינו כוז"ו במוכס"ז כוז"ו, וכתבנו במקום אחר הטעם, דהנה סיחון עוג היו ב' קליפות גדולות והיו יושבין על הספר של ארץ ישראל, לשמור לבל יוכלו ישראל בקדושתם לבוא אל פתחה של ארץ ישראל.

על כן אחר כיבוש סיחון ועוג נאמר (בלק כ"ב, ג'): "ויגר מואב". (יג"ר דייקא), אמרו סיחון ועוג שהיו שומרין אותנו כו'.

מזה תבוננו כמו בקדושה כותבין השמות הקודש יג"ר לשמירה לבל תכנוס הקליפה, כמו כן (זה לעומת זה) בקליפה, קליפת סיחון ועוג יג"ר היה להבדיל בעין מזוזה מצד הקליפה לשמירה לבל תכנוס הקדושה, ע"כ היה בהכרח מקודם לסלק המזוזה שבקליפה היינו סיחון עוג יג"ר כנ"ל ואז תוכל הקדושה לכנוס בשער ודלת וכו'. עכ"ל.

והיינו, כי בפתח הקדושה עומדים שתי קליפות סיחון ועוג, והם העומדים כנגד היהודי שבגלות לבל יתעורר לתשובה בימי אלול ותשרי. אולם בסגולת קדושת ימי החנוכה לבטלם.

וזאת משום, כי קליפת סיחון היא כנגד הדיבור, וכדברי הגמרא במסכת בבא בתרא (ע"ה): "עיר סיחון", אם משים אדם עצמו כעיר זה שהולך אחר שיחה נאה מה כתיב אחריו "כי אש יצאה מחשבון וכו'". והיינו שהולך אחר שיחה בטילה לבטל מדברי תורה. נמצא סיחון הוא הקליפה שכנגד הדיבור. לעומתו "עוג" הוא כנגד מחשבה טמאה. כי "עוג מלך הבשן" בגימטריא מחשבה הוא הקליפה להכניס בלבבות בני מחשבות והרהורים רעים (כן מובא מדברי קדשו של האדמו"ר מקלויזנבורג ז"ע בסעודת רעוא דרעיון פרשת דברים תשל"ב. אולם יעוי' בספה"ק שפת אמת פרשת דברים תרמ"ו, שכתב, כי סיחון הוא כנגד מחשבות רעות).

ולעומתם סגולת ימי החנוכה לבטל קליפת סיחון שהיא כנגד הדיבור, כמו שכתב בספה"ק קדושת לוי (עניני חנוכה), שבית המקדש הראשון היה כנגד תורה שבכתב, ואילו בית המקדש השני היה כנגד תורה שבעל פה. ע"כ. וכתב בספה"ק נועם אלימלך (פרשת בחקותי) וז"ל: דתורה ש"בעל פה" נקראת כן בלשון חז"ל, ולא תורה "שבפה" כמו "תורה שבכתב", משום דבאו לרמוז לנו דתורה שבעל פה אין שייך להשיג ולהבין אלא אם כן הלומד הוא "בעל פה", כלומר, שהוא בעלים על פיו ואינו מדבר דיבורים אסורים ודברים שאינם לצורך. עיי"ש (ועי' בדברינו לפרשת וארא אות ט'). וזו היתה כוונת היוונים בנסותם להכשיל את ישראל בדיבורם, כדי שתיפגם התורה שבעל פה, ויגרמו "להשכיחם תורתך", ובזה אף יצליחו לפגום בבית המקדש אשר היה כנגד תורה שבעל פה.

וזהו שאנו משבחים ואומרים בנוסח "ועל הניסים": "וזדים ביד עוסקי תורתך". כי "זדים" פירושו "לצים", כמו שנאמר (תהילים קי"ט נ"א): "זדים הליצוני עד מאוד, מתורתך לא נטיתי". וביאר במצודת ציון (תהילים א', א'): "מלשון מליצה, כי המלעיג בבני אדם או באורח יושר, דרכו להטעים אמריו במיטב הדיבור להכניס בלב. ע"כ. הרי שכל

מהותם של היוונים היתה טומאת הפה, ורצו להשפיע בה לרעה על עם ישראל, אולם זכו ישראל והיו "עוסקי תורתך" לשון עסק השייך אצל תורה שבעל פה המצריכה עמל ויגיעה (מדרש תנחומא פרשת נח סימן ג', ועי' ט"ז או"ח סימן מ"ז סק"א), וגברו על טומאת יוון. ובכח זה אף מבטלים קליפת סיחון הפוגמת בדיבור.

כמו כן סגולת ימים אלו לבטל קליפת עוג שהיא כנגד מחשבות שאינן טובות, רשעותם של היוונים היתה ש"טמאו כל השמנים", השמן מסמל את החכמה, כמו שאומרת הגמרא במסכת בבא בתרא (כה): "הרוצה שיחכים ידרים ושיעשיר יצפין, וסימנך: שלחן בצפון ומנורה בדרום". והיינו, היוונים רצו לטמא את מחשבותיהם של עם ישראל.

וכנגדם עמדו הכהנים וכמו שאנו אומרים בנוסח "הנרות הללו": "על הניסים ... שעשית לאבותינו על ידי כהניך הקדושים", "כהניך" דייקא, שכתב בספ"ה ק שפת אמת (פרשת חיי שרה, תרמ"ז. ובפרשת בהעלותך תרמ"ה) שכהן לוי וישראל הם כנגד מחשבה דיבור ומעשה. והיינו שהכהנים הם כנגד חלק המחשבה, ועיקר נס חנוכה היה בנצחון כוונת היוונים לטמא את מחשבותיהם של ישראל, וזאת על ידי הכהנים שהם כנגד חלק המחשבה של עם ישראל.

ויש לפרש בדרך רמוז את הפסוק (דברי הימים א', כ"ט, י"ח): "שמרה זאת ליצר מחשבות לבב עמך", והיינו, על ידי "שמרה זאת", שיתפלל יתחנן ויבקש ביום המסוגל יום האחרון של חנוכה הוא "זאת חנוכה", וינצל כראוי יום קדוש זה, יוכל בזה להינצל מ"יצר מחשבות לבב עמך" - שיוסרו ממנו המחשבות זרות.

נמצא אם כן, כי סגולת ימי החנוכה לבטל את קליפת עוג וסיחון העומרים על הפתח לבל תיכנס הקדושה. ומחמת ביטולם, יכול מעתה המלך - בורא עולם להיכנס אל בית האסורים ולהוציא את בנו אהובו מן הכלא.

לכן עיקר מצות הדלקת נרות חנוכה הוא בפתח הבית, כי עיקר פעולתה היא הסרת הקליפות העומדות על הפתח לבל תיכנס הקדושה.

נביא מעשה אשר ימחיש לנו עד כמה גדולה השפעת הדלקת נרות חנוכה, ואף על האנשים הנמוכים ביותר. מסופר כי פעם ניגשו קבוצת יהודים אל הרה"ק החוזה מלובלין ז"ע לאחר הדלקת נרות חנוכה.

והגישו לו קוויטל (וראו לציין שבספר דובר שלום מובא, כי הרה"ק רבי שלום מבעלז ז"ע סיפר "כי למד לקרוא קוויטלך אצל רבו החוזה הקדוש מלובלין ז"ע, אשר הראה לו בקוויטל של אדם אחד את שורש נשמתו מאדם הראשון וכו') ובו בקשה: "סבל רב סובלים אנו מיהודי בשם יעקב. האיש הוא "מוסר" - מלשין, וכבר מסר לשלטונות הגויים יהודים רבים, אשר נאלצו לשלם כסף רב. היו גם יהודים שנאסרו בגלל הלשנותיו, ועוד כמה יהודים עומדים ומחכים למשפט לאחר שמסר אותם, וצפויים הם לעונשים כבדים ומרים. אנא, יעשה נא הרבי כלה במלשין זה!"

הביט הרה"ק בקוויטל, חשב שעה קלה, ואחר כך נענה ואמר בהשתוממות: "כיצד יתכן הדבר? איך יכול להיות שיהודי זה הוא "מוסר", הן מאיר הוא בכל העולמות!" נרתעו האנשים לאחוריהם, ולא ידעו את נפשם מתימהו.

ימי החנוכה חלפו, ושוב נזדמנו יהודים אלו אצל הרה"ק החוזה מלובלין, חשבו לנסות את מזלם ופנו אל הרה"ק שיושיעם מאותו מוסר, שוב שמע הרה"ק את דבריהם, אלא שהפעם קילל את הרשע המוסר, שלא יוכל להזיק עוד ליהודים.

שמע בנו של הרב ותמה, מדוע בימות החנוכה טען כי מאיר הוא ואי אפשר לעשות לו דבר, ואילו עתה מקללו? השיב הרב: "מוסר זה, כמה ששפל הוא, בכל זאת הדליק את נרות החנוכה, והם הגישו לי את הקוויטל בשעה שהוא הדליק את הנרות, ולכך ראיתי שמאיר הוא בכל העולמות, אולם כשהגישו לי את שמו לאחר החנוכה, אז כבר ראיתי את גודל רשעותו ולכך קיללתיו לבל יפגע עוד ביהודים".

כמה גדולים הם ימי החנוכה, כמה גדולה מעלתו של המדליק נרות חנוכה!

נסיים, תמיד חלה פרשת מקץ בחג החנוכה, מקץ אותיות מ' קץ, האות מ' מסמלת ל"מות" (עי' זוה"ק פרשת פנחס דף רלז.), ועל ידי הדלקת נרות חנוכה "קץ שם לחושך" (איוב כ"ה, ג'), וזוכים ל"העם ההולכים בחשך ראו אור גדול, ישבי בארץ צלמות אור נגה עליהם" (ישעיה ט', א'). וזהו מ' קץ שנעשה קץ למות.

יעזור הקב"ה שנזכה להיות כלי קיבול ראוי לכל אותן השפעות המושפעות בימים קדושים ומאירים אלו, ונזכה להמשיך את קדושתן ואורן לחודשי טבת ושבת החשוכים, לעשות רצונו יתברך בלבב שלם אמן ואמן.

העלון נתרם לע"נ הרה"ק רבי אברהם יצחק קאהן ב"ר אהרן דוד ז"ע האדמו"ר מתולדות אהרן

ניתן להשיג את הספר נחלת שדה על חומש בראשית בטלפון: 050-4145482